

Na osnovu člana 8 stav 3, člana 9 stav 2, člana 10 stav 2 i člana 16 stav 2 Zakona o zaštiti biljnih sorti ("Službeni list RCG", broj 48/07 i "Službeni list CG", broj 48/08), Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja donijelo je

**PRAVILNIK
O METODAMA ZA ISPITIVANJE RAZLIČITOSTI, UNIFORMNOSTI I
STABILNOSTI NOVE BILJNE SORTE**

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se metode za ispitivanje različitosti, uniformnosti i stabilnosti nove biljne sorte (u daljem tekstu: DUS ispitivanja) i način dostavljanja informacija, isprava i materijala potrebnih za DUS ispitivanja.

DUS ispitivanja

Član 2

DUS ispitivanja obuhvataju ispitivanja biljne sorte na oglednom polju i laboratoriji.

DUS ispitivanjem se utvrđuju svojstva nove biljne sorte za utvrđivanje različitosti, uniformnosti i stabilnosti, ne uzimajući u obzir svojstva za proizvodnu i upotrebnu vrijednost.

Materijal za DUS ispitivanje dostavlja se izvođaču ogleda netretiran.

Ispitivanja na oglednom polju

Član 3

DUS ispitivanje na oglednom polju vrši se najmanje dvije godine, odnosno dva nezavisna vegetaciona ciklusa, a može se produžiti u slučaju potrebe za utvrđivanje ujednačenosti i/ili postojanosti sorte.

DUS ispitivanje se po pravilu vrše na jednom oglednom polju, a u slučaju ispitivanja na više oglednih polja određuju se rezervne lokacije ogleda, upoređuju različitosti agroklimatskih uslova, vrše dodatni testovi i izvođenje DUS ispitivanja na osnovu podataka za isto svojstvo koje je ispitivano na različitim oglednim poljima.

Sorta kandidat i opšte poznata sorta

Član 4

Na oglednom polju DUS ispitivanje se vrši upoređivanjem osobina nove biljne sorte koja je sorta kandidat sa opšte poznatom sortom.

Sorta kandidat se upoređuje sa drugim sortama kandidatima i opšte poznatim sortama, radi utvrđivanja različitosti sorte kandidata.

Opšte poznate sorte su:

- sorte koje se nalaze u proizvodnji u Crnoj Gori;
- druge sorte koje se nalaze u proizvodnji u sličnim podnebljima;
- slične sorte koje navede podnosilac prijave;
- kod hibrida sve opšte poznate roditeljske linije;
- druge sorte u ispitivanju;
- biljne vrste u skladu sa vodičima Međunarodne unije za zaštitu novih biljnih sorti (u daljem tekstu: tehnički vodič).

Privremeni i konačni izvještaj

Član 5

Nakon prve godine ispitivanja na oglednom polju izvođač ogleda podnosi privremeni izvještaj o rezultatima ispitivanja različitosti, uniformnosti i stabilnosti sorte i eventualne probleme koji su nastali prilikom vršenja ogleda.

Privremeni izvještaj sačinjava se na obrascu 1 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Konačni izvještaj sačinjava izvođač ogleda nakon završnog ispitivanja biljne sorte (druge godine).

Ukoliko je ispitivanje pozitivno izvještaj sadrži i opis sorte.

Konačni izvještaj sačinjava se na obrascu 2 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Utvrđivanje svojstava sorte

Član 6

DUS-ispitivanja novih biljnih sorti zasnivaju se na vizuelnom ocjenjivanju i mjerenju određenih svojstava sorte.

Zbog uticaja faktora životne sredine koji, u većoj ili manjoj mjeri, mogu modifikovati ekspresiju genetski uslovljenih kvalitativnih i kvantitativnih svojstava utvrđuju se svojstva, na koje faktori životne sredine najmanje utiču.

Za pojedinu vrstu ili biljnu grupu obavezno se ispituju i: dopunska svojstva, stepeni ekspresije svojstava, stadijumi razvoja za ocjenjivanje svojstava, način ocjenjivanja svojstava sorte i primjeri za svaki stepen ekspresije pojedinog svojstva u skladu sa tehničkim vodičima.

Podnosilac prijave može u pisanoj formi zatražiti da se utvrde i dodatna svojstva.

Različitost sorte

Član 7

Dvije sorte su različite, ako je razlika između njih:

- utvrđena na najmanje jednom oglednom polju;
- očigledna; i
- stabilna.

Razlika između dvije sorte u slučaju pravih kvalitativnih svojstava je očigledna, ako se jedno ili više svojstava odražava u dva različita stepena ekspresije prema tehničkom vodiču. Kod drugih kvalitativnih svojstava, prilikom utvrđivanja različitosti u obzir se uzima moguće odstupanje u razlici između sorti uz uvažavanje godina ili oglednog polja.

U slučaju utvrđivanja različitosti kod mjerenih kvantitativnih svojstava, razlika između dvije sorte se smatra očiglednom, ukoliko se odgovarajućom statističkom metodom utvrdi na nivou 1% vjerovatnoće.

Očigledne različitosti sorte

Član 8

Očigledne različitosti sorte, utvrđuju se i »side-by-side« vizuelnim poređenjem koje obuhvata direktno vizuelno poređenje sorti koje su nedovoljno različite u ogledu.

U slučaju samooplodnih sorti i sorti koje se razmnožavaju vegetativno, varijacija unutar sorti i vizuelno utvrđivanje različitosti je pogodno, a kod stranooplodnih sorti i nekih hibridnih sorti utvrđivanje različitosti putem direktnog poređenja zahtijeva posebnu pažnju zbog velike varijacije unutar sorte.

Stabilnost sorte

Član 9

Sorta je stabilna ako ima jednak predznak u dvije uzastopne ili u dvije od tri vegetacione sezone.

Za potvrđivanje stabilnosti, utvrđena razlika se ponavlja u narednom ogledu, a najbolji način je u direktnom poređenju.

Ako su kod više pojedinačno ocijenjenih svojstava biljne sorte, razlike između dvije sorte očigledne, za utvrđivanje različitosti može se koristiti kombinacija podataka o tim svojstvima i obezbijediti da je stepen stabilnosti, uporediv sa opšte poznatom sortom.

Uniformnost sorte

Član 10

Sorta je uniformna ako je dovoljno ujednačena uz uvažavanje posebnosti koje su posljedica njenog razmnožavanja.

Da bi sorta bila stabilna, varijacije koje pokazuje sorta u zavisnosti od sastava oplemenjivanja i pojave atipičnih biljaka usljed slučajnih miješanja, mutacija ili drugih uzroka, mora biti ograničena na potreban nivo za utvrđivanje različitosti i osiguranje stabilnosti uz uvažavanje prisutnosti atipičnih biljaka koja će se razlikovati u zavisnosti od načina razmnožavanja.

Broj atipičnih biljaka

Član 11

Za sorte, koje se razmnožavaju vegetativno i samooplodne sorte, maksimalno dozvoljen broj atipičnih biljaka zavisi od veličine uzorka, kao i biljne vrste i određen je za svaku sortu posebno prilikom DUS ispitivanja.

Stranooplodne sorte uključujući i sintetičke sorte uglavnom pokazuju širu varijaciju unutar sorte nego kod samooplodnih sorti, zbog čega je teško razlikovati atipične biljke, koje se zbog toga određuju upoređivanjem sa već poznatim komparativnim sortama.

Broj atipičnih biljaka određuje se za svaku vrstu u skladu sa tehničkim vodičima.

Pretežno samooplodnim sortama smatraju se jednostruki hibridi, a druge kategorije hibrida upoređuju se prema biljnoj vrsti i metodama oplemenjivanja.

Odstupanja za pojedine vrste hibrida prema biljnoj vrsti i metodama oplemenjivanja određene su tehničkim vodičima.

Način dostavljanja informacija, isprava i materijala

Član 12

Informacije, isprave i materijali za DUS ispitivanje nove sorte dostavljaju se putem pošte i elektronskim putem.

Stupanje na snagu

Član 13

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 320-4560/16-4

Podgorica, 29. decembra 2016. godine

Ministar,
mr **Milutin Simović**, s.r.

Privremeni izvještaj o DUS ispitivanju

- 1) registarski broj izvođača ogleda;
- 2) podnosilac prijave za ispitivanja;
- 3) registarski broj podnosioca prijave za ispitivanje;
- 4) oplemenjivačka šifra;
- 5) datum podnošenja prijave za ispitivanje nove biljne sorte;
- 6) podnosilac zahtjeva (ime i adresa, odnosno ime i adresa njegovog zastupnika);
- 7) naziv biljne vrste, kojoj sorta pripada/latinski/crnogorski;
- 8) naziv sorte;
- 9) oplemenjivač (ime i adresa);
- 10) izvođač ogleda (naziv i sjedište, odnosno ime i adresa);
- 11) mjesto ogleda;
- 12) vremenski period vršenja ogleda;
- 13) datum i mjesto sačinjavanja privremenog izvještaja;
- 14) opšti podaci:
 - materijal za sortu nije pristigao ();
 - materijal ne odgovara zahtjevima ();
 - ogled nije uspio ();
- 15) rezultati ispitivanja:
 - Bez primjedbi;
 - Primjedbe;
- 16) Predviđen datum konačnog izvještaja o ispitivanju;
- 17) Primjedba: Ovaj prethodni izvještaj ne utiče unaprijed na završni izvještaj.

Podnosilac izvještaja

Konačni izvještaj o DUS ispitivanju

- 1) registarski broj izvođača oglada;
- 2) podnosilac prijave za ispitivanja;
- 3) registarski broj podnosioca prijave za ispitivanje;
- 4) oplemenjivačka šifra;
- 5) datum podnošenja prijave za ispitivanje nove biljne sorte;
- 6) podnosilac zahtjeva (ime i adresa, odnosno ime i adresa njegovog zastupnika);
- 7) naziv biljne vrste, kojoj sorta pripada/latinski/crnogorski;
- 8) naziv sorte;
- 9) oplemenjivač (ime i adresa);
- 10) izvođač oglada (naziv i sjedište, odnos ime i adresa);
- 11) mjesto oglada;
- 12) vremenski period vršenja oglada;
- 13) datum i mjesto sačinjavanja konačnog izvještaja;
- 14) rezultati ispitivanja:
 - a) izvještaj o različitosti sorte:
 - je jasno različita od bilo koje druge sorte;
 - nije jasno različita od svih sorata koje su opšte poznate;
 - b) izvještaj o uniformnosti sorte uz uvažavanje stabilnosti polnog ili vegetativnog razmnožavanja:
 - je dovoljno uniformna;
 - nije dovoljno uniformna;
 - c) izvještaj o stabilnosti sorte u bitnim svojstvima:
 - je stabilna;
 - nije stabilna;
- 15) u slučaju pozitivnog rezultata opisa sorte uz izvještaj se prilažu primjedbe.

Podnosilac izvještaja
